

KOLK van elken vriendschappelijken disch het leven en de geest. Het gemis van alle gemaakte deftigheid, het goedaardig uitzigt, de *bonhomie*, welke zich in zijn geheele uiterlijk, zelfs tot in zijn gang afspiegelde, vormden een geheel, dat allen lokte en hem overal deed beminnen. Zelden hoorde hij een wetenschappelijk betoog met onverschilligheid aan, al was het ook over zaken, aan zijne studie vreemd. Veeleer zag men, zoo de waarneming merkwaardig was, eene eigenaardige beweging van oog en mond, en een knikken des hoofds, waarop spoedig de uitroep volgde: *magtig interessant*, en kon het gesprokene zich voegen aan hetgeen zijn eigen geest vroeger of later had beziggehouden, dan bleef eene uitweiding daarover niet achterwege en volgde meer dan eene belangrijke opmerking."

Ziedaar eene bladzijde, die inderdaad uitmuntend heeten moet. Zij toont voldoende aan op welke wijze de Heer VROLIK zich van zijne taak gekweten heeft en maakt alle verdere aanbeveling overbodig. Het geheel maakt, wegens den aangename, boeienden stijl en menige karakteristieke opmerking, een hoogst gunstigen indruk en zal voorzeker door de vrienden en vereerders van den overledenen op hoogen prijs worden gesteld.

A. H.

Handboek der Verloskunde, door E. C. J. VON SIEBOLD, Hoogleeraar in de Verloskunde te Göttingen, onder medewerking van A. E. SIMON THOMAS, Hoogleeraar in de Verloskunde te Leiden, naar de tweede vermeerderde en verbeterde Hoogduitsche uitgave vrij gevolgd en met eenige aanmerkingen voorzien door C. P. TER KUILE, Med. Chir. et Art. Obst. Doctor te Enschedé. Met vele in den tekst gedrukte houtsneden. Te Zwolle bij s. w. TEN CATE. 1862. 8°. 2de en 3de Aflevering.

De Nederduitsche bewerking van het *Handboek* van VON SIEBOLD, waarvan ik de uitgaaf in den vijfden Jaargang van dit *Tijdschrift* (blz. 683) aankondigde, is thans met de dezer dagen verschenen 3de Aflevering geheel compleet, en dus onze litteratuur met een nuttig werk verrijkt. — Hoe ik toch over het werk van VON SIEBOLD, en in het algemeen over de vertaling denk, zal ik hier niet behoeven te herhalen.

De 2de en 3de Aflevering bevatten vooreerst de LEER DER BARING, die in drie gedeelten gesplitst is. In het eerste wordt de *regelmatige baring* in zes hoofdstukken beschreven; in het tweede worden de *onregelmatige baringen* besproken, die, naar gelang de oorzaak daarvan of in de moeder, of in de vrucht, of in de overige deelen van het ei gelegen is, worden afgehandeld; terwijl het derde gedeelte de leer der *verloskundige kunstbewerkingen* bevat. Eene korte beschrijving van het kraambed in den regelmatigen toestand en van de afwijkingen, die in hetzelfde als regtstreeksche gevolgen der verlossing kunnen waargenomen worden, besluit het werk.

Hoewel bij de behandeling van deze onderwerpen grootendeels de oorspronkelijke tekst is gevolgd, zijn echter een aanzienlijk getal paragrafen, ja gansche hoofdstukken, geheel of gedeeltelijk omgewerkt of nieuw bijgevoegd. Zoo bijv. is de handelwijze van Prof. CRÉDÉ bij het wegnemen der nageboorte uitvoerig beschreven. De kunstbewerking met de tang, vooral het aanleggen der tang, zijn duidelijk en helder uiteengezet, en door nieuwe afbeeldingen opgehelderd. Hetzelfde geldt van de perforatie en cephalotripsie. De gewapende cephalotripsie van Dr. COHEN is beschreven en afgebeeld. Aan de decapitatie is een geheel nieuw hoofdstuk gewijd enz. enz.

Bij de vele verbeteringen, die op deze wijze in het werk van VON SIEBOLD zijn gebragt, is het echter des te meer te bejammeren, dat Dr. TER KUILE hier en daar niet wat verder is gegaan, en ook nog enkele andere paragrafen heeft omgewerkt, die, naar mijne meening, wel eene zoodanige omwerking hadden mogen ondergaan hebben.

Zoo bijv. komt het mij voor, dat de in § 264 te vinden physiologische verklaring van het ontstaan der eerste wee, wel wat *ex tripode* is gegeven; veel toch blijft hier nog altijd te be-wijzen overig.

§ 310 zegt: "De gevallen, waarin bij levende voldragen en goed ontwikkelde kinderen, de gewone spildraai met de kin naar voren niet heeft plaats gehad, maar waarbij de uitdrijving van het aangezigt met naar voren gekeerd voorhoofd geschiedt is, zullen wel tot de allereerzeldzaamste, ja zelfs tot de in twijfel getrokken uitzonderingen behooren." Hier had ik liever gelezen: dat, hoewel zulke gevallen allezins tot de allereerzeldzaamste behooren, er echter voldoende bewijzen bestaan, *dat ze werkelijk zijn voorgekomen*.

In § 370 had ik gaarne onder de middelen, die tegen eclampsie worden aangeprezen, ook de *chloroform* vermeld gevonden, een middel, dat ook bij *te sterke weën* (waarover in § 390) en bij *te pijnlijke weën* (waarover in § 394 gehandeld wordt), voortreffelijke diensten kan bewijzen.

Instrumenten voor het kunstmatig breken der vliezen worden in § 474 geheel overtollig genoemd. Dat evenwel het kunstmatig breken der vliezen met den vinger of met het uiterste van den nagel altijd zal gelukken, moet ik stellig tegenspreken. Zonder dat daartoe zamengestelde werktuigen, als die van AETIUS, ABULCASEM en A... noodzakelijk zijn, zal echter een stomp versneden ganzenpen, of een stilet, niet altijd kunnen ontbeerd worden, zoo als ik mij in twee gevallen, eenmaal op de Verloskundige Kliniek van Prof. BRAUN te Weenen, en nog onlangs in mijne eigene verloskundige praktijk, heb overtuigd.

In § 701, waar over het sluiten der wond bij de keizersnede wordt gehandeld, had ik liever gezien, dat de *gepende hechting* was aangeraden, zoo ook het nauwkeurig hechten der geheele wond, zonder daarbij den ondersten wondboek open te laten en een sindon in te brengen. Ik zou dus ten opzichte van dit laatste liever met de bijgevoegde figuur (113) dan met den tekst te rade gaan.

Onder de inwendige middelen tegen baarmoederbloedvloei-jing na de baring (§ 802) had *secale cornutum* insgelijks niet in aanmerking mogen komen.

Ten opzichte van het bloedig hechten van den verscheurden bilnaad, bewaart § 815 het stilzwijgen, en daarvan wordt ook in geen der andere paragrafen melding gemaakt. Dit is waarschijnlijk een onwillekeurig verzuim; immers althans bij rupturen tot in den anus reken ik het onverantwoordelijk de bloedige hechting niet te doen, al moge zij dan ook niet altijd het gewenschte gevolg hebben.

Zonder in het algemeen iets terug te nemen van den lof, dien ik reeds vroeger aan de vertaling zelve heb geschonken, schijnt het mij echter toe, dat ze hier en daar wel eenige blijken draagt van zekere overhaasting. Ik besluit dit nit enkele minder gelukkig gekozen uitdrukkingen, bijv.: *geslachtsapparaat* (§ 268) — *baringsdrift* (§ 274) — het *losser* worden der scheede (§ 282) — eene *rigtige* behandeling (§ 359) — het *luamen* (§ 374) — *onderbeenen* (§ 407) — *wanverhouding* (§ 630) — *gevaarlooze* (§ 632) — de *geschilderde* eclampsie (ibid) — *afge-naveld* (§ 699). Hier en daar is de stijl wel wat stroef en soms niet zeer duidelijk, § 644 en § 706 kunnen dit o. a. getui-

gen. — Enkele drukfouten, als: *verkleining* voor *verkleving* (§ 421) — *welk laatst* voor *welke laatstgenoemde afdloop* (§ 422) — *eigenlijk magwi* voor *weinig mogelijk* (§ 351), zullen den lezer van zelf in het oog vallen en zijn gemakkelijk te vergeven.

Dr. W. M. H. SÄNGER.

Die Naturgeschichte des breiten Bandwurms (Bothriocephalus latus Auctt.) mit besonderer Berücksichtigung seiner Entwicklungsgeschichte von Dr. J. KNOCH. Mit 2 Tafeln. Mémoires de l'Acad. impériale des Sciences de St.-Petersbourg. VIIde Série. Tom. V. n°. 5. St. Petersburg, 1862. 4°.

Reeds vroeger werd in dit *Tijdschrift* van eene voorloopige mededeeling van Dr. KNOCH's waarnemingen, over de ontwikkeling van *Bothriocephalus latus* 1), door mij een kort verslag gegeven 2). Thans ligt de Verhandeling, waarin die waarnemingen vollediger worden beschreven, voor mij. Het is evenwel niet noodig van deze Verhandeling den inhoud nader op te geven, omdat in de voorloopige mededeeling in VIRCHOW's *Archiv* die inhoud volkomen voldoende is medegedeeld, en wij alzoo tot ons verslag in den vorigen Jaargang van dit *Tijdschrift* kunnen verwijzen. De waarnemingen worden hier voorafgegaan door een wijdloopig, geschiedkundig overzicht van al wat in vroegeren en lateren tijd over Liutwormen en bepaaldelijk over *Bothriocephalus latus* geschreven is. De bijgevoegde platen, die geene aanspraak kunnen maken op bijzonder schoone uitvoering, en meestal slechts figuren in omtrek geven, van welke wij de verklaring door den tekst verspreid moeten opzoeken, zijn evenwel tot regt begrip der beschrijvingen niet zonder nut. Aan elk, die in dit onderwerp belang stelt, is het daarom zeker aangenaam, dat deze Verhandeling, die door de Akademie van Wetenschappen te Petersburg in hare werken werd uitgegeven, ook afzonderlijk verkrijgbaar werd gesteld.

Leiden, 26 Januarij 1863.

J. v. D. H.

BERIGTEN.

BUITENLAND.

PARIS. — In de jaarlijksche openbare zitting der „Académie des Sciences” (zie Jaargang 1861, pag. 318), onder het praesidium van Dr. DUHAMEL, op 29 December l.l. gehouden, is over de prijsvragen van 1862 als volgt beslist:

De „grand prix des Sciences physiques” (gouden medaille, ter waarde van fr. 3000), waarvan de opgaaf luidde: „Etudier l'anatomie comparée du système nerveux des poissons” is niet toegewezen. PHILPEAUX en VULPIAN echter hebben, als schrijvers eener verhandeling: „Sur la détermination des parties qui constituent l'encéphale des poissons,” fr. 1500 als aanmoediging ontvangen.

Een tweede prijs, van gelijke waarde, op de vraag: „Etudier les hybrides végétaux au point de vue de leur fécondité et de la perpétuité ou non perpétuité de leurs caractères,” is aan NAUDIN, Aide-Naturaliste bij het Museum d'histoire naturelle te Parijs, toegekend, terwijl GODRON loffelijk vermeld werd.

1) R. VIRCHOW's *Archiv für patholog. Anatomie u. Physiologie etc.* 24sten Bdes, drittes und viertes Heft. 1862.

2) *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde.* 1862, blz. 602.

De prijs voor experimentele physiologie (fr. 1800) is door BALBIANI, wegens zijne verhandeling: „Sur les phénomènes sexuels des infusoires,” behaald.

Een andere prijs van fr. 1200 is aan CHAUVEAU et MAREY toegewezen, wegens hunne: „Etudes sur la circulation cardiaque.”

Zij hebben hunne proeven met schrander uitgedachte toestellen genomen. Het waren, zoo luidden de woorden der Commissie uit de Académie, „Sondes particulières, munies d'ampoules compressibles introduites dans les diverses cavités du coeur; tandis que les déterminations des phénomènes s'obtenaient au moyen d'un appareil enregistreur, adapté à une sorte de manomètre en communication avec les sondes plongées dans le coeur.” De Académie vermeldde in het kort hunne conclusiën aldus:

1°. „Le choc du coeur coïncide exactement avec la contraction ventriculaire, et ne saurait être produite par la contraction de l'oreillette.”

2°. „La forme du choc n'est due ni à une locomotion du coeur, ni à un redressement de la pointe de cet organe, mais à des changements qui surviennent dans la consistance, la forme et le volume du coeur.”

3°. „Les deux ventricules commencent et finissent simultanément leur contraction, mais la forme de ces mouvements est différente.”

4°. „Par la comparaison de la forme des pressions intra-ventriculaire et intra-aortique, on voit dans les deux tracés une partie commune; c'est celle qui correspond à la durée de la systole ventriculaire.”

Vervolgens zijn nog de volgende prijzen toegekend aan:

CRUVEILHIER fr. 2500, aan LEBERT fr. 2000, wegens hunne belangrijke werken op het gebied der pathologische Anatomie, aan FRERICHS fr. 2000, wegens zijn werk over de ziekten van de lever.

LARCHER ontving fr. 1500, als belooning wegens zijn: „Traité sur l'hypertrophie normale du coeur pendant la grossesse.” LARCHER beweert daarin, dat de wanden der linker hartkamer gedurende de graviditeit hypertrophisch worden, terwijl de andere deelen van het hart geene verandering ondergaan; dat deze hypertrophie nog gedurende eenigen tijd na de baring blijft bestaan; dat zij in het algemeen gelijken tred met de ontwikkeling en de involutie van den uterus houdt en dat de dikte-doormeting van de wanden der linker kamer van minstens $\frac{1}{4}$ tot hoogstens $\frac{1}{3}$ toeneemt. Zijne conclusiën berusten op 130 waarnemingen, in de Maternité verrigt.

Reeds in 1859 was deze verhandeling ingediend, de Académie aarzelde echter destijds om haar te bekroonen. Zij besloot nu echter daartoe, omdat LARCHER's onderzoekingen door die van DUCREST, ZAMBACO, BÉRAUD en BLOT bewaarheid zijn geworden.

Dr. COHN ontving fr. 1500, voor zijne verhandeling, getiteld: „Clinique des affections emboliques, étudiées surtout au point de vue pratique.”

Dr. DOLBEAU ontving fr. 800, voor zijn „Mémoire sur l'épispadias.”

Dr. LUY'S ontving dezelfde som, wegens zijne onderzoekingen over de structuur van het ruggemerg en van de kleine hersenen.

Vervolgens werd nog door de Académie de aandacht gevestigd op de verhandelingen van OLLIER en van LANGENBECK, over de bewaring van het „periosteum dans les lambeaux autoplastiques,” op die van FONSSAGRIVES: „Sur l'hygiène alimentaire des malades, des convalescents et des valetudinaï-